

27. MAJ 2014. BROJ 353

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

KAKO DO SKLADA?

**EU KREATORI ENERGETSKE STRATEGIJE IZMEĐU POLITIKE, PREUZETIH
OBAVEZA I MOGUĆNOSTI PRIVREDE**

*Informacije objavljene u ovom Biltenu ne treba tumačiti kao opredeljenje AERS prema temama kojima se bave
Selektovao i uredio Dušan Daković – dusan.dakovic@aers.rs*

BRISEL – Evropsko udruženje elektroenergetske privrede EURELECTRIC, upozorilo je da se ne ostvaruju investicije vezane za tri ključna sektora u odgovornosti operatera distributivnih sistema (ODS): integrisanja obnovljivih izvora energije u mreže, zamene dotrajalih instalacija i razvoja inteligentnih mreža. Udruženje u

analizi objavljenoj 22. maja konstatuje da je uvidom u regulatorne sisteme u raznim evropskim državama utvrdila da ODS trenutno imaju manje investicione podsticaje nego u 2010. „Od tada su smanjeni, kako dostupnost, tako i adekvatnost regulisanih stopa povraćaja u odnosu na planirane“.

EURELECTRIC predlaže:

- definisanje dugoročne politike ne samo za proizvođače i potrošače, već i za mreže;
- uspostavljanje transparentne regulisane stope povraćaja, zasnovane na dugoročno stabilnim troškovima kapitala, usklađenim sa radnim vekom investicije;
- poboljšanje predvidivosti regulatorne formule;
- uklanjanje regulatornih ciljeva energetske efikasnosti iz RD&D (istraživanje, razvoj i sprovođenje) sektora, radi omogućavanje više stope povraćaja i smanjenja rizika investicije;
- obezbeđenje pravovremene naplate troškova u investicijama ODS-a u pametna brojila.

BRISEL - Samit Evropske unije, koji će se održati krajem juna ove godine, treba da usvoji strategiju

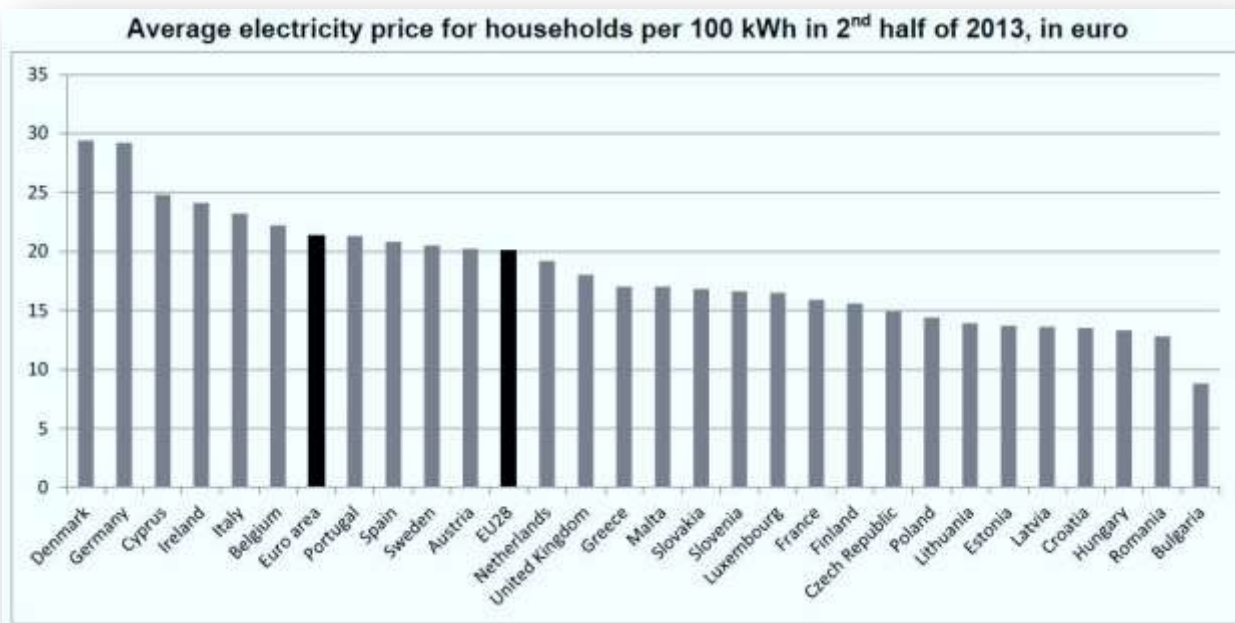
poboljšanja energetske sigurnosti, na bazi papira koji će Evropska komisija predstaviti 28. maja, a čije je delove prošle srede obelodanio predsednik Evropske komisije Jose Manuel Barroso u govoru na konferenciji o evropskoj energetske bezbednosti. Jedan od elemenata je smanjenje potrošnje gasa. Drugi, da EU poveća sopstvenu proizvodnju gde god je to moguće.

god je to moguće. Naredna dva važnija cilja su diverzifikacija izvora snadevanja i jačanje gasnih interkonekcija preko Instrumenta za povezivanje Evrope. **Reuters**

BRISSEL – Neuspeh Evrope da kompletira jedinstveno energetska tržište i ujedinjeno pregovara o gasnim ugovorima sa Rusijom košta EU oko 30 milijardi evra godišnje, rekao je premijer poljske Donald Tusk, pozivajući se na procene analitičara. U govoru na energetska konferenciji u Briselu, Tusk je naveo primer ostvarene bankarske unije EU, kao jedinog načina da se blok izvuče iz finansijske krize. Aludirajući na EU vlade koje se protive jedinstvenom ugovaranju gasa sa Rusijom on je pitao: “Da li gasne tajne zahtevaju veću zaštitu od finansijskih tajni?” EU komesar za energiju Ginter Etinger je na konferenciji rekao da je „Evropi potrebna „zajednička spoljna politika u energiji i zajednički front u nastupima pred zemljama snabdevačima.“ **Reuters**

BRISSEL – Podaci Eurostata pokazuju da je u drugoj polovini 2013. osetno usporen rast cena električne energije i gasa za domaćinstva u EU28, u odnosu na godinu dana ranije, odnosno između druge polovine 2011. i 2012. godine. Cene struje u EU28 povećane su u proseku za 2,8% u drugoj polovini 2013. prema 6% između druge polovine 2011. i 2012. godine. Cene prirodnog gasa za domaćinstva porasla su u EU28 u proseku 1% između druge polovine 2012. i 2013. dok je godinu dana ranije taj rast iznosio 8,2%, stoji u izveštaju koji je u sredu objavila statistička kancelarija Evropske unije. Najveći rast cena struje u drugoj polovini 2013. imale su Estonija (22%), Grčka (20%) i Rumunija (17%), dok su na drugoj strani cene pale na Kipru (za 15%), u Mađarskoj (-14%), Španiji (-9%) i Bugarskoj (-8%). Izraženo u evrima, 100 kilovat

časova najmanje plaćaju Bugari (8,8€) i Rumuni (12,8€), a najviše Danci (29,4€) i Nemci (29,2€). U proseku, cena za EU28 je 20,1€/100kWh. Mereno standardom kupovne moći (PPS), cena struje najmanje opterećuje standard Finaca, a najviše Kiprane i Nemce. Promene u cenama gasa išle su od smanjenja od 15% u Mađarskoj, do rasta od 10% u Rumuniji. Međutim, rumunska domaćinstva su i pored toga imala najnižu cenu gasa u drugoj polovini prošle godine – 3,1€/100kWh, dok su najskuplje taj energent plaćali Šveđani (12,2€). Prosečna cena gasa za EU20 iznosila je 7,1€/100kWh.

PEKING – Evropska komisija (EK) je spremna da pomeri unapred predloženi datum da 2021. uvede nove mere kontrole smanjenja ogromnog viška dozvola za emisije gasova zelene bašte (GHG) u okviru svoje ETS šeme, saopšteno je **Reutersu**. Član Komisije zadužen za ovaj resor, Joe Delbeke rekao je agenciji na marginama jednog klimatskog skupa u Pekingu da nije protiv te inicijative, koju su podržali ministri ekologije Nemačke, Britanije, Danske i Švedske. EK je u januaru predložila uvođenje novog mehanizma ograničenja broja emisionih dozvola, sa početkom 2021. godine kada treba da krene četvrta faza ETS šeme trgovine dozvolama. Iz „vlade“ EU je prošle nedelje saopšteno da na tržištu trenutno postoji ravno 2,1 milijarde dozvola (svaka pokriva emitovanje tone CO₂), zbog čega je njihova cena pala sa iznad 30, na ispod pet evra. Plan se nadovezuje na program lansiran u martu o privremenom povlačenju 900 miliona dozvola između 2014. i 2016. godine.

BRISSEL – Tvorci EU energetske politike razmatraju unošenje obavezujućeg cilja povećanja energetske efikasnosti do 2030. od 30 do 35 odsto, kao jednu od mera smanjenja zavisnosti od uvoznog ruskog gasa, saznaje **Reuters** iz izvora u Briselu. Dva EU izvora kazali su, uz uslov da ostanu anonimni, da je pomenuti cilj sadržan u dokumentima koja kruže unutar Evropske komisije. Komisija je za sada predložila dva klimatska i energetska cilja za 2030. – smanjenje emisija gasova zelene bašte za 40% (u odnosu na

1990.) i povećanje udela obnovljivih izvora na 27%, prema 20% koliki je cilj za 2020. Kada je u januaru ovo objavila, Komisija je saopštila da nije spremna da formuliše i cilj energetske efikasnosti dok ne proceni efekte zakona iz 2012. kojim se teži smanjenju potrošnje, odnosno štednji energije. Inače, zacrtani cilj dostizanja 20% energetske efikasnosti do 2020., za sada zaostaje na nivou EU. Lideri EU bi trebalo u oktobru da postignu politički dogovor o novim energetskim i klimatskim ciljevima za 2030.

BRISEL - Evropska komisija pozvala je države članice da pre zime sprovedu testove ispitivanja svoje ranjivosti ako gasna kriza oko Ukrajine izazove veće poremećaje u snabdevanju ruskim gasom, saznaje **Reuters** uvidom u nacrt jednog dokumenta EK. Komisija takođe razmatra moguće povećanje postojeće granice od 30 dana uskladištenih rezervi gasa, kao i ideju da se deo zaliha prebaci u „virtuelne zajedničke rezerve“, za potrebe hitnog reagovanja. Na duži rok, EK sugerise da se sadašnji neobavezujući cilj, kojim bi zemlja članica trebalo da ima interkonektore sa susedima za obezbeđenje 10% energetske potreba, podigne na 15% u 2030. EU države će predloge povećanja energetske sigurnosti razmotriti na samitu u junu.

AMSTERDAM – Norveški Statoil pozvao je evropske političare da prekinu sa merama kratkoročnih intervencija koje dodatno podrivaju energetska tržišta. „Problemi koje vidimo na tržištu električne energije se u veoma velikoj meri mogu objasniti pojačanom intervencijom političara na tržištu“, kazao je viši potpredsednik Statoila Rune Bjornson učesnicima jedne konferencije o gasu u Amsterdamu. Pri tom je naveo primere reformi nemačkog (Energiewende) i britanskog tržišta električne energije. „Energiewende je stvorio izuzetno skup sistem koji bi, na dugi rok, zapravo mogao da dovede do smanjenja energetske sigurnosti. U Britaniji, kao da je svaka tehnologija u sektoru električne energije praćena sopstvenim sistemom podsticaja; obnovljivi izvori pogađaju tržište jer sužavaju profit konvencionalnih elektrana“, navodi Bjornson. Mnogobrojni nivoi regulative stvaraju neizvesnost, kaže on i dodaje da je regulatorna predvidivost bitna za kalkulisanje investicija. Bjornson je konstatovao da formulisanje EU energetske i klimatskih okvira za 2030. predstavlja „zlanu priliku“ za obnavljanje predvidivosti na tržištu. **Platts**

ISTANBUL – EU cilj da diverzifikuje izvore snabdevanja energijom mogao bi uticati na otvaranje pristupnih pregovora sa Turskom o poglavlju 15 (energetika), trenutno blokiranih od strane Kipra, navode eksperti. Turska je od 2005. do sada uspešno zatvorila pregovore o ukupno 35 poglavlja. Dnevnik **Sabah** citira inostrane eksperte koji navode da se situacija oko Kipra brzo menja, pod pritiskom SAD, dok u prilog tome idu i ciljevi EU za period 2014-2020. koji obuhvataju i „poboljšanje povezanosti Turske sa evropskim tržištima struje i gasa“. Peter Stano, portparol EU komesara za proširenje Štefana Füle-a, navodi da su ciljevi za period 2014-2020. "poboljšanje povezanosti i integracije Turske sa evropskim elektroenergetskim i gasnim tržištima“.

KIJEV – „Kao članica Energetske zajednice, Ukrajina zvanično izjavljuje da njen gasni transportni sistem, uključujući podzemna skladišta, treba zajedno da dograde i koriste ukrajinska država i investitori iz EU i SAD, pa iz tog razloga predlaže da EU kupci ruskog gasa počnu da ga preuzimaju na ukrajinsko-ruskoj granici, umesto kao do sada na zapadnoj ukrajinskoj granici“, saopštio je premijer vlade u Kijevu. Arsenij Jacenjuk, u otvorenom pismu upućenom EK, navodi da bi sklapanjem novih ugovora evropske kompanije na ovaj način mogle da "koriste slobodne ukrajinske gasne skladišne kapacitete u opštem interesu energetske sigurnosti". kmu.gov.ua

ST.PETERSBURG - Predsednik GDF Sueza rekao je da ukrajinska podzemna gasna skladišta nisu odgovornost evropskih kompanija, kupaca ruskog gasa. Upitan da prokomentariše predlog Jacenjuka, Jean-Francois Cirelli je na marginama ekonomskog skupa u St.Petersburgu, rekao: „Mi nemamo ugovor sa Ukrajinom ... niti iz pravnog ugla uopšte poznajemo tu državu. Gas kupujemo od Rusije i preuzimamo ga na granici sa Ukrajinom, pa to nije naša odgovornost“, prenosi prošlonedeljnu izjavu Cirellia **Platts**

VILNJUS - Ministar energije Litvanije predložio je da za treće zemlje koje učestvuju na EU energetsom tržištu važe isti uslovi kao i za članice vezano za pridržavanje EU zakonima o konkurenciji i odredbama Trećeg energetskeg paketa. Jaroslav Neverovic je tokom nedavnog neformalnog sastanka ministara energije EU u Atini rekao da ovo pravilo treba da bude deo EU energetske sigurnosti. Neverović predlaže da buduća strategija energetske sigurnosti EU prvenstveno bude zasnovana na potrebi što je moguće brže realizacije Projekata od opšteg interesa (PCIs). Prema litvanskom ministru, potpuna operativnost domaćih izvora energije u EU treba da bude obezbeđena putem poboljšanja energetske veza, povećanjem kapaciteta između zemalja članica i proizvodnje iz sopstvenih izvora energije. **LITA**

ŠANGAJ – Ruski Gasprom i kineski CNPC potpisali su u sredu u Šangaju, posle više godina pregovaranja, istorijski ugovor ukupne vrednosti 400 milijardi dolara o izvozu ruskog gasa u Kinu u periodu od naredne tri decenije. Čelnik Gasproma Aleksej Miler odbio je da navede cenu gasa, što je bio ključni razlog višegodišnjih pregovora, ali se pretpostavlja da je ispod prosečne cene za Evropu, odnosno da iznosi oko 350 dolara za 1.000 m³. Miler je dodao i da su Rusija i Kina predvidele međusobno uspostavljanje

„preferencijalnog poreskog režima“, ne ulazeći pri tom u detaljnija objašnjenja. Rusija je ranije predložila uklanjanje poreza na proizvodnju gasa iz polja za isporuke u Kinu, dok su kineski zvaničnici izrazili spremnost da ukinu carine na uvozni ruski gas, rekao je u utorak čelnik Rosnjefta Igor Sečin. Vrednost akcije

Gasproma dobila je 0,9% posle prvih vesti o sklapanju dugo očekivanog ugovora sa Kinom, potpisanog prvog dana posete ruskog predsednika Vladimira Putina Šangaju. Aleksej Miler je ranije najavio da bi Gasprom mogao dobiti avansku uplatu Kine za gas, čije prve količine treba da stignu u tu zemlju 2018. Do tada treba da se završi tzv. istočna gasovodna ruta početnog kapaciteta 38 milijardi kubika godišnje, sa kasnijim mogućim povećanjem na 60 milijardi m³. **RIA Novosti**

PARIZ – Američki General Electric (GE) ne odustaje od kupovine najznačajnijeg – energetskog sektora kompanije Alstom, pa je u tom cilju otvorio inicijalne pregovora sa francuskim proizvođačem nuklearnih elektrana, kompanijom Areva i drugim firmama te zemlje o eventualnom partnerskom preuzimanju francuskog inženjerskog giganta. **Bloomberg** iz nepreciziranih insajderskih izvora upućenih u pregovore saznaje da menadžment GE razmatra i moguću prodaju nekih poslova kako bi slomio otpor vlade u Parizu prema ovoj akviziciji. Američki kolos razmatra moguće koncesije francuskim firmama, uključujući poslove u oblastima od nuklearne energije, preko vetro-generatora, do signalizacione opreme za železnice, iako preferira da ne prodaje ništa, kažu pomenuti izvori. Izvršni direktor GE Jeff Immelt (na slici) ponudio je u pismu francuskom predsedniku Hollande-u, spremnost da posluje sa državnim kompanijama Areva i EDF radi očuvanja francuskog nuklearnog sektora i izvoza energije te zemlje. Izražava spremnost i da razmotri moguća ustupanja francuskim kompanijama Alstomovih poslova u oblasti proizvodnje energije vetra na kopnu i moru i dr. U međuvremenu, nemački Siemens, uz naklonost Pariza, priprema kontraponudu za Alstomove poslove u oblasti termo i obnovljive energije i prenosnih mreža.

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

BRISEL - Sektor energije vetra je u Evropi dostigao je 2013 godine čak 117 GW instalisane snage, što je dovoljno za proizvodnju oko 257 TWh električne energije i zadovoljavanje 8% potreba EU za strujom. Prema dokumentu koji je nedavno objavila Evropska platforma za tehnologije energije vetra (TPWind),

Evropska vetroenergetska inicijativa (EWI) raspolaže sa budžetom od 6 milijardi evra za period 2010-2020. TPWind navodi da bi ta sredstva trebalo da se koriste za održavanje evropskog tehnološkog sistema na kopnenim i offshore vetroelektranama

u cilju postizanja udela energije vetra od 20% u ukupnoj potrošnji električne energije do 2020. godine. Ovaj nivo finansiranja takođe će omogućiti otvaranje čak 250 hiljada novih radnih mesta u EU do tog datuma.

croenergo.eu

SUSEDI I REGION JUGOISTOČNE EVROPE

BUKUREŠT – Iz rumunske vlade je saopšteno u petak da je liberalizacija cena prirodnog gasa za kompanija otkazana jer su cene domaćeg gasa izbalansirane sa uvoznim i da se očekuje da taj odnos ostane, ili čak padne u narednim mesecima.

Deregulacija cena energije je deo dogovora Bukurešta sa MMF-om i drugim ino-poveriocima. Veliki industrijski potrošači su zahtevali od vlade da zaustavi otvaranje ovog segmenta energetskog tržišta, ocenjujući da bi ih to primoralo da obustave proizvodnju. Ministarstvo energije u saopštenju navodi, pozivajući se na podatke dobijene od energetskog regulatora ANRE, da je postignuta ravnoteža između domaćih i uvoznih cena gasa, što je bio deo dogovora za inostranim finansijskim institucijama ... „pa smatramo da nema potrebe za novim povećanjima (cena) na bazi dogovorenog kalendara (deregulacije)“. Cene električne energije u Rumuniji liberalizovane su prošle godine za privredu, dok domaćinstva izlaze na tržište od 2018. Ministarstvo je objavilo nacrt zakona koji obavezuje proizvođače da prodaju gas transparentno, na centralizovanom tržištu. Energetska regulatorna agencija će odrediti mandatorne količine gasa koje moraju da budu na taj način trgovane. Snabdevači gasa takođe moraju da izađu na centralizovano tržište za domaći i uvozni gas između marta i decembra 2015. *Romania Business Review*

BRISEL – Evropska komisija je pokrenula tzv. EU Pilot proceduru protiv Bugarske o amandmanima na Zakon o energiji vezanim sa gasovod Južni tok, objavili su u ponedjeljak sofijski mediji. Postupak za sada ne obuhvata i sankcije Sofiji, već treba da utvrdi da li će se preduzimati buduće mere, citira Bugarski nacionalni radio portparolku EU komesara za energiju, Sabinu Berger. Bugarski parlament je u aprilu usvojio u principu amandman kojim se bugarska podmorska deonica Južnog toka dužine 24 km definiše kao „morski gasovod“, čime dobija pravni status instalacije koja ne zalazi na teritoriju EU. Na taj način ne bi dolazila pod udar pravila Trećeg energetskeg paketa EU koji, pored ostalog, nalaže operateru monopolisti gasovoda (u ovom slučaju Gaspromu, Južni tok) da korišćenje polovine kapaciteta na teritoriji EU prepusti trećoj strani, odnosno konkurentima. EU Pilot procedura predstavlja prvi korak radi razjašnjenja slučajeva nesklada između nekog nacionalnog zakona i EU legislative, u cilju uklanjanja pokretanja prekršajnog postupka protiv neke od članica.

BUDIMPEŠTA - Mađarski premijer Viktor Orbán rekao je da će Mađarska „sopstvenim pravilima“ obezbediti sniženje cena energenata za svoju privredu, ako EU nije sposobna za tako nešto. U govoru na otvaranju jedne fabrike papira, Orbán je u sredi rekao da će cene energije biti najvažnije pitanje u naredve dve do tri dekade. „Oni koji ne mogu da stvore jeftinu energiju za sebe, neće biti u stanju ni da konkurišu (na

tržištu“, rekao je on i ponovio da EU ne može zbog skupe energije da drži korak za američkim konkurentima. Ne elaborirajući, Orbán je istakao da će „na nekom od predstojećih sastanaka EU premijera biti donete ozbiljne odluke o ovom pitanju“ i dodao da očekuje „najoštriju moguću raspravu“. Portfolio.hu

ZAGREB – Nacionalni gasni operateri, hrvatski Plinacro i slovenački Plinovodi potpisali su 22. maja pismo o namerama razvoja interkonekcija između gasovodnih sistema dveju zemalja. Hrvatska pri tom posebno ističe značaj gasovoda Bosiljevo-Karlovac-Lučko-Zabok-Rogatec za uklapanje u evropske tokove prirodnog gasa. Croenergo prenosi da je taj projekat uvršten u listu PCI projekata EU.

OPATIJA – Iz hrvatskog ministarstva privrede poručili su da „treba biti realan“ u implementaciji evropske regulative u oblasti energetske efikasnosti“. Savetnik ministra privrede, Tomislav Radoš, rekao je na Negawatt Forumu, prvoj hrvatskoj konferenciji o sistemskom ekonomisanju energijom, 23. maja u Opatiji, da se Hrvatska obavezala na ostvarenje ciljeve EU 2020: „Međutim, moramo industriji ostaviti mogućnost da bude konkurentna, prvenstveno po pitanju produktivnosti i efikasnosti, koja je tek na počecima. Veliki je problem dela industrije, kao što je hemijska, činjenica da su pred kolapsom zbog visokih troškova energije.“ Prema rečima Radoša, ovaj sektor privrede je u takvim finansijskim problemima da nema mogućnost za sprovođenje mera energetske efikasnosti. Energetika-net

NA NEODREĐEN ROK

Ina u rujnu obustavlja proizvodnju u Rafineriji nafte u Urinju

Autor: Marinko Glavan
Objavljeno: 23. svibnja 2014. u 7:15

Hoće li prestanak proizvodnje biti privremeni ili trajni, znat će se u rujnu kada bi trebalo biti odlučeno hoće li se krenuti u drugu fazu modernizacije, odnosno izradu postrojenja za preradu teških ostataka nafte. Iz Ine je službeno odgovoreno kratkim dopisom u kojemu stoji kako takva odluka »nije donesena«, no bez demantiranja mogućnosti njena donošenja

RIJEKA Uprava Ine u rujnu će ugaziti proizvodnju u Rafineriji nafte Rijeka, na neodređeni rok, a kapaciteti u Urinju koristit će se za skladištenje uvezenih derivata – opcija je o kojoj se najozbiljnije razmišlja u upravi nacionalne naftne kompanije, potvrdio je za Novi list izvor iz samog vrha Ine.

Vrdoljak: ako netko namjerava gasiti rafinerije, teško može biti partner Vladi

ZAGREB - Uprava Ine će 1. septembra ugaziti proizvodnju u Rafineriji nafte Rijeka na neodređeni rok, a kapaciteti u Urinju koristit će se za skladištenje uvezenih derivata – opcija je o kojoj se najozbiljnije razmišlja u upravi nacionalne naftne kompanije, potvrdio je u prošli petak za Novi list izvor iz samog vrha Ine. Komentarišući ovu vest, hrvatski ministar privrede i pregovarač sa MOL-om oko budućeg upravljanja Inom, Ivan Vrdoljak kazao je istog dana da „ako neko ima nameru da gasi hrvatske rafinerije, onda teško može biti partner s hrvatskom Vladom“. Odmah je reagovala i uprava Ine saopštenjem da „nema odluke obustavi proizvodnje ili gašenju Rafinerije nafte Rijeka.“ Dodaje se, međutim, da se nivo prerade u obema Ininim rafinerijama (Rijeka i Sisak) prilagođava zahtevima tržišta. Uprava hrvatske naftne kompanije kojom rukovodi mađarski MOL pri tom ukazuje na negativne trendove u sektoru prerade nafte u Evropi i na domaćem tržištu. „Samo poslednjih nekoliko godina u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Sloveniji nestalo je ukupno 1.5 miliona tona potražnje (derivata) godišnje, što odgovara 1/3 ukupnog kapaciteta riječke rafinerije“. croenergo.eu. Polemici oko sudbine hrvatskih rafinerija doprineo je i intervju potpredsednika MOL-a Ferenc Horvata [Reutersu](http://reuters.com), koji je 20. maja rekao da je „Inin rafinerijski kapacitet dvostruko veći ne samo od potreba hrvatskog tržišta, nego i kad se uključe tržišta u susedstvu. Takođe je pitanje može li se jedna od tih rafinerija modernizovati tako da bude u samom vrhu po konkurentnosti“, rekao je Horvat